

การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

Creating a Physical Environment That Supports and Facilitates

the Needs of Older People

สุดนิรันดร์ เพชรรัตน์¹ รุ่งอรุณ บุญถ่าน ศานติ จินตรัตน์² มัตติกา บุญมา³

^{1,2}ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

63 หมู่ 7 ตำบลอรัญญิก อำเภออรัญญิก จังหวัดนครนายก 26120

E-mail: sudniran@g.swu.ac.th

³สาขาวิชามาตรวิทยาและระบบคุณภาพ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพป่าง

119 ถนนลำปาง-แม่ทะ ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100

E-mail: mattika_bunma@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวความคิดในการปรับปรุงอาคารและสถานที่สาธารณะในเขตจังหวัดนครนายกด้านการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งเสนอรูปแบบการจัดสวนสาธารณะให้มีพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ จากข้อมูลการสำรวจอาคาร และสถานที่สาธารณะ ได้แก่ ศูนย์ราชการจังหวัด สถานีขนส่งผู้โดยสาร แหล่งท่องเที่ยว สวนสาธารณะ และทางเดินเท้า พบว่า อาคารและสถานที่สาธารณะหลายแห่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุพอสมควร แสดงถึงความตระหนักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะพัฒนาเมืองเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ แต่เพื่อให้อาคารและสถานที่สาธารณะมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมผู้สูงอายุมากขึ้น จึงควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ห้องส้วม ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ทางลาด บันได ที่จอดรถ และทางเท้า ส่วนแนวคิดการออกแบบสวนสาธารณะให้เป็นสถานที่สาธารณะที่ดี สามารถทำกิจกรรมได้หลากหลายเหมาะสำหรับผู้สูงอายุและบุคคลทุกวัย จึงเสนอรูปแบบสวนสาธารณะที่มีทางวิ่งโดยรอบ และแบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วน คือ โซนพักผ่อน โซนกิจกรรมผู้สูงอายุ โซนลานกิจกรรมกลางแจ้ง และโซนเครื่องออกกำลังกาย แนวคิดดังกล่าวยังสามารถช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่มีพื้นที่จำกัด เนื่องจากสามารถเลือกจัดสวนสาธารณะแบบแยกส่วนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละชุมชน

คำสำคัญ: สิ่งอำนวยความสะดวก ผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก

ABSTRACT

This article aims to develop ideas which assist in the modifications of public buildings and public areas in Nakhon-Nayok so that they are equipped with facilities that foster the needs of older people. It presents suggestions for appropriate public park management model so that they accommodate older people users. Public areas and buildings of interest surveyed for this article included the provincial office building, bus terminal, tourist attractions, parks and walkways. It was found that many public buildings already have facilities for older people and areas showing that there is awareness by relevant offices and preparation have been made in this town for the growing aging population and the older people society. However, there are many facilities that needs to be adapted to suit the needs of the older people which is a bit different from the disabled including toilets, signs, ramps, stairways, parking space and walkways.

Another part of this article is on the design for public parks which facilitates the needs of older people as well as other users. Therefore, zoning of the area is proposed for this purpose. Public parks should allocate their areas for 4 main purposes including the rest area, older people activity area, outdoor activity area and exercise equipment area. The zoning as suggested in this model helps to solve the problem of limited space and congestions and furthermore, the park area can be zoned according to the needs and objectives of each community.

Keyword: Facilities, Older People, Nakhon-Nayok

1. บทนำ

ในปัจจุบันการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติให้ความสำคัญ เนื่องจากสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ดังนั้นหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทยต่างมีนโยบายพัฒนาเพื่อรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุน การจัดสรรทรัพยากรหรือจัดบริการต่าง ๆ ให้เพียงพอที่จะตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ

นิยามของผู้สูงอายุอาจแตกต่างกันไป โดยทั่วไปทางสถิติมักถือว่าผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุคือบุคคลที่มีอายุ 60-65 ปีขึ้นไป สำหรับประเทศไทยผู้สูงอายุคือบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป [1] จากข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะของประเทศไทย [2] พบว่าประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งในขณะนั้น ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุประมาณ 6.2 ล้านคน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 62 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด หลังจากนั้นสัดส่วนผู้สูงอายุไทยก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และในปี พ.ศ. 2553 สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 13.2 จากข้อมูลดังกล่าว แสดงว่าประเทศไทยกำลังจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ในอีกไม่ช้า การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุย่อมมีผลกระทบต่อภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารประเทศ โดยเฉพาะเมื่อโครงสร้างประชากรเปลี่ยนไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยมีระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้นที่จะเตรียมรองรับการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

จากข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในประเทศไทย จึงเริ่มตระหนักถึงความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุและเริ่มดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ได้แก่ ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย [3] ประกาศใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นพันธกรณีเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยกำหนดให้ผู้สูงอายุได้รับการพิทักษ์สิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพและจัดสวัสดิการทางสังคม รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ได้ระบุให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 53 และมีการกำหนดแผนงานด้านพัฒนาผู้สูงอายุและสังคมผู้สูงวัยเป็นครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

ประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้การรับรองสิทธิของผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ เรียกว่า พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 [1] มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 และต่อมาในปีพ.ศ.2553 ได้แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับเบี้ยยังชีพและกระบวนการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ ซึ่งในกฎหมายใช้คำว่า “สิทธิผู้สูงอายุ” ให้มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน ตลอดจนให้สิทธิต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงสิทธิของผู้สูงอายุที่ต้องได้รับการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น (สิทธิ ข้อที่ 5 ตาม พรบ. ผู้สูงอายุ พ.ศ.2546)

จากนั้นก็มีกฎหมายเพื่อบังคับให้อาคารต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ คือ กฎกระทรวงว่า

ด้วยการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 [4] โดยกำหนดให้ โรงพยาบาล สถานพยาบาล สถานเอนามัย อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐ ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย สถานศึกษา หอสมุด และพิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ สถานีขนส่งมวลชน ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถ ท่าเทียบเรือ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 300 ตร.ม. อาคารสำนักงาน โรงแรม โรงมหรสพ หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 2,000 ตร.ม. ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนชรา ผู้พิการ หรือทุพพลภาพตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ได้แก่ บ้าย แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ทางลาดและลิฟต์ บันได ที่จอดรถ ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร ทางเชื่อมระหว่างอาคาร ประตู ห้องลิฟต์ และพื้นผิวต่างสัมผัส แต่เงื่อนไขการบังคับใช้กฎกระทรวงฯ ยังมีข้อจำกัดที่ทำให้การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุไม่เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากอาคารตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฯ ต้องเป็นอาคารที่สร้างหลังจากวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2548 และต้องมีขนาดพื้นที่มากกว่า 300 ตร.ม. หรือ 2000 ตร.ม. (ตามประเภทอาคาร) ดังนั้นอาคารส่วนใหญ่จึงเป็นข้อยกเว้นที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ ฉบับนี้

อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ทำให้หลายหน่วยงานเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีรายงาน [5-7] ที่แสดงถึงแนวทางการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้แก่ การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ [5] เป็นการศึกษาการออกแบบทางสถาปัตยกรรม การออกแบบทางสถาปัตยกรรมภายใน การออกแบบทางภูมิสถาปัตยกรรม การออกแบบผลิตภัณฑ์-อุปกรณ์ ประกอบในที่พักอาศัย การสำรวจขนาดร่างกายของผู้สูงอายุ หรือแม้กระทั่งการพยาบาลผู้สูงอายุ ผลวิจัยดังกล่าว ทำให้ได้รับข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ การเผยแพร่ตัวอย่างที่ดีของอาคาร สถานที่

ดีเด่นในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และคนทุพพลภาพ [6] และตัวอย่างการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ [7] โดยสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดเตรียมไว้สำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ที่จอดรถ ทางลาด ห้องลิฟต์ ทางเดินเชื่อม ราวจับ ลิฟต์ และบันได

สภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นส่วนสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ การเกิดอุบัติเหตุของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมีสาเหตุมาจากสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ไม่เหมาะสม [7] ถึงแม้ว่าหลายหน่วยงานได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในอาคารสาธารณะทั้งในส่วนราชการและเอกชน แต่ก็มีจำนวนค่อนข้างน้อย ดังนั้นสถานที่ราชการและสำนักงานส่วนใหญ่ในประเทศไทย จึงมีลักษณะทางกายภาพที่ไม่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ในอดีตการออกแบบอาคารและพื้นที่สาธารณะส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่สำหรับคนหนุ่มสาว จึงขาดอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมการเดินทาง การท่องเที่ยว และกิจกรรมในที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ และไม่สอดคล้องกับความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุ

สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในอาคารของรัฐหรือสถานที่สาธารณะเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดหาโดยหน่วยงานของรัฐ ซึ่งควรเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคมเพื่อผู้สูงอายุ และยังเป็นการวางแผนเพื่อพัฒนาสำหรับตัวเราเองในอนาคตข้างหน้าเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาเมืองเพื่อรองรับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุให้สามารถทำกิจกรรมภายนอกได้อย่างปลอดภัย ต้องมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้สำหรับผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครอบคลุมพื้นที่ ดังนั้นการสำรวจความพร้อมของการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในอาคารและสถานที่สาธารณะของพื้นที่แต่ละแห่งจึงมีความสำคัญต่อการวางแผนปรับปรุงอาคารและสถานที่สาธารณะให้มีลักษณะทางกายภาพที่อำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ สำหรับข้อมูลสถิติประชากรจังหวัดนครนายก ในปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีผู้สูงอายุจำนวน 36,212 คน จากประชากรทั้งหมด 252,734 คน หรือมีจำนวนผู้สูงอายุ ร้อยละ

14.32 จึงกล่าวได้ว่า จังหวัดนครนายกได้ผ่านการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว

ดังนั้นการพัฒนาจังหวัดนครนายกควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองเพื่อเตรียมความพร้อมของการเป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งประเด็นหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ การเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในอาคารและสถานที่สาธารณะ ซึ่งควรเริ่มด้วยการสำรวจอาคารของรัฐและสถานที่สาธารณะเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพไม่เหมาะสมต่อการอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ และเสนอแนวทางปรับปรุงอาคารและสถานที่แต่ละแห่งให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ซึ่งต้องพิจารณาจากข้อกำหนดที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 [4] เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ผลบังคับให้อาคารต้องจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ นอกจากนี้กฎกระทรวงฯ ยังระบุให้สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการมีข้อกำหนดร่วมกัน ตามคำนิยาม “สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา หมายความว่า ส่วนของอาคารที่สร้างขึ้นและอุปกรณ์อันเป็นส่วนประกอบของอาคารที่ติดตั้งอยู่ภายในและภายนอกอาคาร เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา” ดังนั้นการปรับปรุงอาคารและสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ จึงควรให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในกฎกระทรวงฯ [4] ซึ่งต้องมีการออกแบบเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้พิการด้วย แนวทางดังกล่าวจะเป็นการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่สำหรับทุกคน และอำนวยความสะดวกต่อผู้พิการและผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม

บทความนี้ แสดงผลการสำรวจอาคารของรัฐและสถานที่สาธารณะในเขตจังหวัดนครนายกเพื่อระบุลักษณะทางกายภาพของอาคาร ส่วนประกอบของอาคารที่ไม่อำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ และเสนอแนวทางการปรับปรุงอาคารและสถานที่สาธารณะแต่ละแห่งให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมมากขึ้น ถึงแม้จะไม่ได้เป็นอาคารที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฯ นอกจากนี้ ยังเสนอแนวความคิดในการ

จัดรูปแบบสวนสาธารณะเพื่อให้มีพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ บุคคลทุกวัย และอำนวยความสะดวกต่อผู้พิการ

อาคารของรัฐและสถานที่สาธารณะในเขตจังหวัดนครนายกที่ได้สำรวจ ประกอบด้วย น้ำตกนางรอง น้ำตกสาริกา ศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก สถานีขนส่งผู้โดยสาร สวนสาธารณะ และทางเท้า โดยผลการวิเคราะห์ลักษณะที่ควรปรับปรุงและขอเสนอแนะในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุของสถานที่แต่ละแห่ง แสดงรายละเอียดในข้อที่ 2 - 7 ตามลำดับ ส่วนแนวความคิดในการจัดรูปแบบพื้นที่สวนสาธารณะให้มีความปลอดภัยและเหมาะสมกับการกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุกวัย แสดงรายละเอียดในข้อที่ 8

2. น้ำตกนางรอง

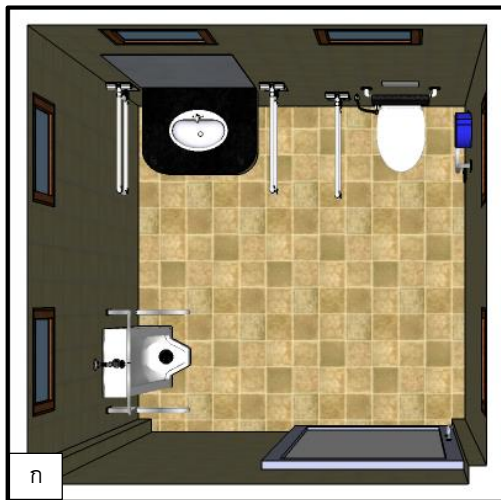
น้ำตกนางรองเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดนครนายก และเป็นสถานที่ซึ่งแสดงถึงความตระหนักในการเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการอย่างมาก เนื่องจาก ภายในน้ำตกนางรองมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการที่เป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เหล่านั้น ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาปรับปรุง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ห้องส้วมผู้พิการที่น้ำตกนางรอง มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนด คือ พื้นที่ว่างภายในมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร โถส้วมแบบนั่งราบ อ่างล้างหน้า สายฉีดชำระ ราวจับ แต่อุปกรณ์บางอย่างอยู่ในสภาพชำรุด เช่น สายฉีดชำระ และราวจับ ดังรูปที่ 1 (ก) และ (ข) ตามลำดับ จึงควรปรับปรุงห้องส้วมด้วยติดตั้งสายฉีดชำระ และราวจับให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมต่อการใช้งาน เพิ่มการติดตั้งสัญญาณขอความช่วยเหลือและโถปัสสาวะ โดยติดตั้งอุปกรณ์ภายในห้องส้วม ดังรูปที่ 2 ซึ่งเป็นรูปแบบห้องส้วมที่ปรับปรุงเพิ่มเติมจากตัวอย่าง

ที่ดีในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ
และคนทุพพลภาพ [6]

รูปที่ 1 ห้องส้วมผู้พิการที่น้ำตกนางรอง
(ก) สายฉีดชำระชำระ (ข) ราวจับชำระ

รูปที่ 2 แบบจำลองห้องส้วมผู้พิการและผู้สูงอายุ
(ก) รูปด้านบน (ข) รูปด้านข้าง

ลักษณะทางกายภาพของส้วมที่น้ำตกนางรองเป็น
อุปสรรคต่อการเข้าถึงสำหรับผู้ใช้วีลแชร์ คือ ทางเข้า
ห้องส้วมมีรางระบายน้ำระหว่างถนนกับทางเดินเชื่อม
ไปยังห้องส้วม ดังรูปที่ 3 และไม่มีป้ายสัญลักษณ์ที่
แสดงห้องส้วมสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ จากลักษณะ
ดังกล่าว จึงควรปรับปรุงด้วยการทำตะแกรงปิดราง
ระบายน้ำ และปรับปรุงป้ายแนะนำห้องส้วมผู้พิการและ
ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ อาจทำราวจับด้านข้างของทางเดิน
เชื่อมไปยังห้องส้วมเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้
สูงอายุ ดังรูปที่ 4

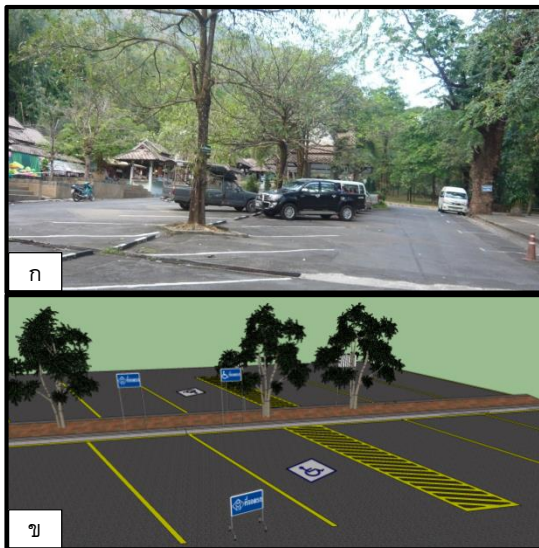

รูปที่ 3 ทางเข้าห้องส้วมที่มีรางระบายน้ำ
ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงห้องส้วมของผู้ใช้วีลแชร์

รูปที่ 4 แบบจำลองทางเข้าห้องส้วมและป้ายแนะนำ
สิ่งอำนวยความสะดวก

น้ำตกนางรองไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ จึงควรทำที่จอดรถสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ บริเวณลานจอดรถ ดังรูปที่ 5 (ก) เนื่องจากเป็นส่วนที่อยู่ใกล้กับร้านค้าจำหน่ายอาหารและโซนพักผ่อน ซึ่งควรปรับปรุงด้วยการติดตั้งสัญลักษณ์รูปผู้พิการบนผิวทางมีขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร และความยาวไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร ติดตั้งป้ายแสดงสัญลักษณ์ที่จอดรถสำหรับผู้พิการที่สูงจากระดับพื้น 2 เมตร ความกว้างของป้ายไม่น้อยกว่า 30 ซม. ความยาวไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร และให้มีพื้นที่ว่างด้านข้างที่มีความกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร สำหรับอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้วีลแชร์ นอกจากนี้เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุที่ยังสามารถเดินได้ด้วยตัวเอง จึงควรจัดที่จอดรถสำรองสำหรับผู้สูงอายุ โดยการติดตั้งป้ายแสดงสัญลักษณ์ผู้สูงอายุ ดังรูปที่ 5 (ข)

รูปที่ 5 ที่จอดรถบริเวณน้ำตกนางรอง
(ก) ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ
(ข) แบบจำลองที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

บริเวณด้านข้างที่จอดรถ ดังรูปที่ 6 มีบันได และทางลาดที่เชื่อมไปยังโซนร้านค้าจำหน่ายอาหาร แต่ทางลาดที่เชื่อมกับถนนมีความต่างระดับมากกว่า 20 มิลลิเมตร ซึ่งเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ใช้วีลแชร์ จึงควรปรับปรุงทางลาดดังกล่าวให้มีความต่อเนื่องระหว่างทางลาดกับถนน ดังรูปที่ 7 นอกจากนี้ ทางเท้าด้านข้าง

ที่จอดรถ ดังรูปที่ 8 (ก) ซึ่งเป็นทางเดินเชื่อมไปยังบริเวณที่จัดไว้สำหรับนั่งพักผ่อนไม่มีทางลาดเชื่อมระหว่างทางเท้ากับถนนและมีรางระบายน้ำขนานกับทางเท้า จึงควรปรับปรุงทางเท้าบริเวณดังกล่าวให้มีทางลาดเชื่อมระหว่างทางเท้ากับถนนและจัดทำตะแกรงปิดรางระบายน้ำในส่วนที่ทำทางลาดเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการผู้ใช้วีลแชร์ ดังรูปที่ 8 (ข) ทั้งนี้ สามารถเลือกใช้ทางลาดแบบต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม ดังรูปที่ 9, 10 และ 11 ตามลำดับ

บันไดที่เชื่อมไปยังบริเวณน้ำตก ดังรูปที่ 12 มีความชันสูง และไม่มีราวป้องกันการตก จึงเป็นจุดเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ ทั้งสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป และผู้สูงอายุ จึงควรปรับปรุงบันไดดังกล่าว ด้วยการทำราวจับทั้งสองข้างของบันได และปรับปรุงพื้นผิวบันไดให้เรียบ และเป็นวัสดุที่ไม่ลื่น ดังรูปที่ 13

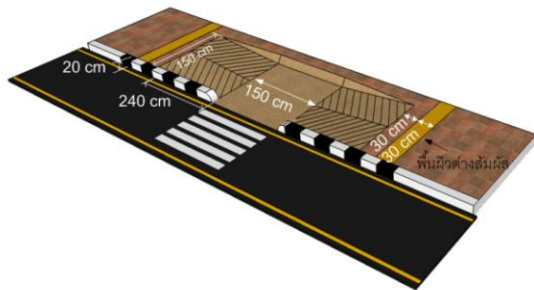
รูปที่ 6 ทางลาดที่เชื่อมกับถนนมีความต่างระดับ

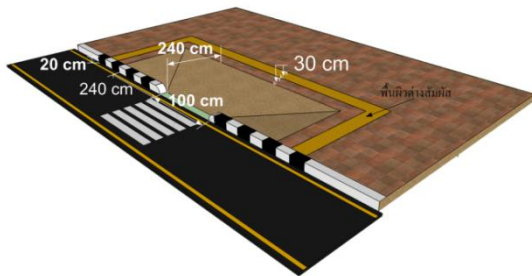
รูปที่ 7 การปรับปรุงทางลาดให้เชื่อมต่อกับถนน

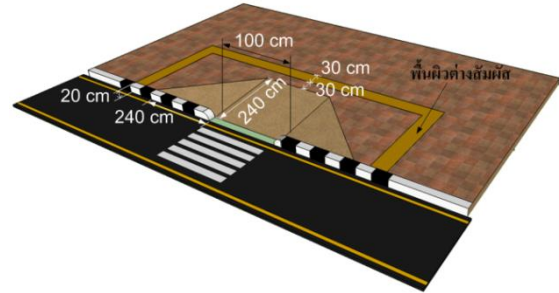
รูปที่ 8 ทางเดินเชื่อมไปยังบริเวณที่จัดไว้สำหรับนั่งพักผ่อน (ก) ทางเท้าไม่มีทางลาดเชื่อมกับถนน และมีรางระบายน้ำขนานกับทางเท้า (ข) แบบจำลองการปรับปรุงทางเท้าให้มีทางลาดเชื่อมกับถนนและตะแกรงปิดรางระบายน้ำ

รูปที่ 9 แบบทางลาดเชื่อมทางเท้าแบบที่ 1

รูปที่ 10 แบบทางลาดเชื่อมทางเท้าแบบที่ 2

รูปที่ 11 แบบทางลาดเชื่อมทางเท้าแบบที่ 3

รูปที่ 12 บันไดมีความชันมากและไม่มีราวป้องกันตก

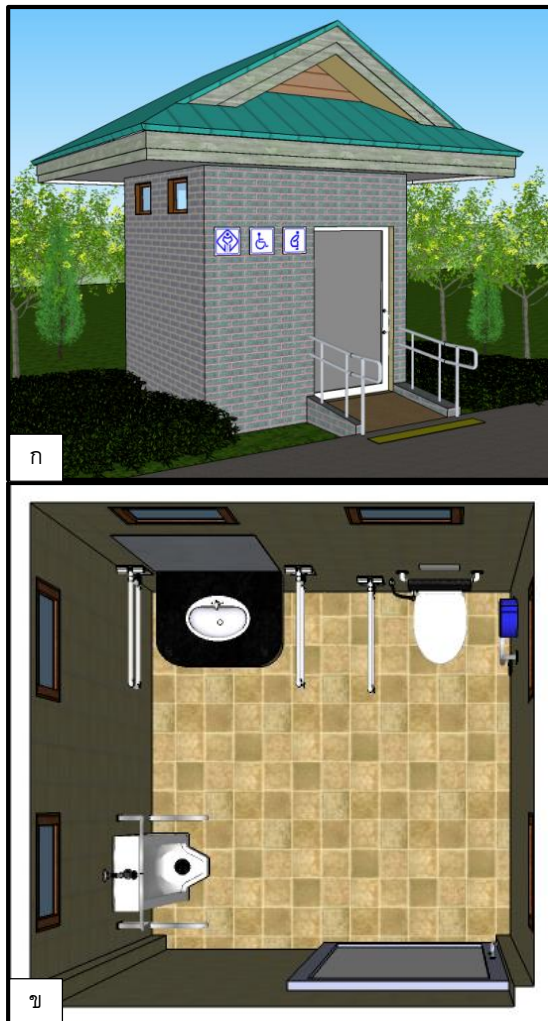

รูปที่ 13 การปรับปรุงบันไดด้วยการทำราวจับทั้งสองข้างและปรับพื้นผิวบันไดให้เรียบ

3. น้ำตกรสริกษา

การสำรวจน้ำตกรสริกษา พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรจัดเตรียมเพิ่มเติมสำหรับผู้สูงอายุ คือ ห้องส้วมสูงอายุและผู้พิการ เนื่องจากที่น้ำตกรสริกษาไม่มีห้องที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ จึงเสนอแนว

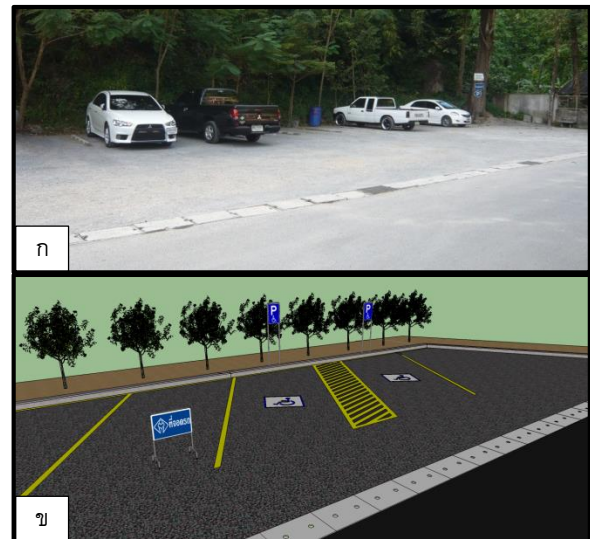
ทางการปรับปรุงห้องส้วม ดังรูปที่ 14 ซึ่งรูปแบบห้องส้วมที่ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมจากตัวอย่างที่ดีในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและคนทุพวิสัย [6] ทั้งนี้ ควรจัดทำห้องส้วมผู้สูงอายุและผู้พิการอย่างน้อย 1 แห่งภายในบริเวณน้ำตกรักษาเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้พิการและผู้สูงอายุ

รูปที่ 14 แบบจำลองห้องส้วมผู้พิการและผู้สูงอายุ
(ก) รูปที่สถาปัตยกรรมภายนอก (ข) รูปด้านบน

ที่น้ำตกรักษาไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการ และผู้สูงอายุ ดังรูปที่ 15 (ก) จึงควรจัดทำที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์ ด้วยการจัดทำป้ายแสดงที่จอดรถผู้พิการขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร ความยาวไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร ติดตั้งสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 2 เมตร ทำสัญลักษณ์ผู้พิการบน

ผิวทาง ขนาดความยาวไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร ความกว้างไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร และจัดให้มีพื้นที่ด้านข้างที่จอดรถ ความกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร นอกจากนี้ ควรสำรองที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุในตำแหน่งที่อยู่ใกล้กับทางเข้าน้ำตกรักษา ด้วยการทำป้ายแสดงที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ ดังรูปที่ 15 (ข)

รูปที่ 15 ที่จอดรถด้านหน้าน้ำตกรักษา
(ก) ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ
(ข) แบบจำลองที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

ทางเดินภายในน้ำตกรักษาหลายแห่งมีพื้นผิวไม่เรียบ อาจเป็นเพราะออกแบบให้เข้ากับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทางเดินที่เชื่อมกับถนนก็มีความต่างระดับมากกว่า 20 มิลลิเมตร และไม่มีทางลาดเชื่อม ดังรูปที่ 16 จึงควรปรับปรุงทางเดินให้มีพื้นผิวเรียบ และมีทางลาดเชื่อมกับถนน ดังรูปที่ 17 ทั้งนี้ ทางเดินบางแห่งอาจมีคนเดินจำนวนมาก เช่น ทางเข้าห้องส้วม อาจปรับปรุงด้วยการทำราวจับทั้งสองข้างของทางเดินเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุบ้างตามความเหมาะสม ดังรูปที่ 18 ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางทัศนียภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ นอกจากนี้ ควรจัดทำซุ้มและที่นั่งเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการพักผ่อนสำหรับผู้ที่ใช้วีลแชร์ ดังรูปที่ 19

รูปที่ 16 ทางเดินที่นำตักสาริกามีความต่างระดับ

รูปที่ 17 แบบจำลองทางเดินที่ปรับพื้นทางให้เรียบ และมีทางลาดเชื่อมกับถนน

ก

ข

รูปที่ 18 ทางเดินในบริเวณหน้าตักสาริกา
(ก) ทางเดินไม่มีราวจับ

(ข) แบบจำลองการติดตั้งราวจับด้านข้างของทางเดิน

รูปที่ 19 ซุ้มและที่นั่งเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเข้าถึงสำหรับผู้พิการ

4. ศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

ศูนย์ราชการจังหวัดเป็นอาคารของรัฐที่จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ แต่ควรมีการปรับปรุงบางส่วนให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น เช่น ห้องส้วม บันได และที่จอดรถ มีรายละเอียดดังนี้

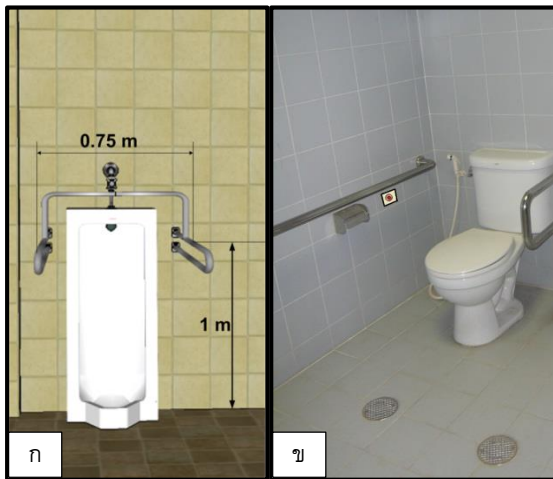
ห้องส้วมผู้พิการและผู้สูงอายุ อยู่ในตำแหน่งค่อนข้างไกลจากทางเข้า แต่มีป้ายแนะนำเส้นทางและมีความสะดวกตลอดเส้นทาง ดังรูปที่ 20 จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสำหรับผู้ที่ใช้วีลแชร์ แต่พบว่าภายในห้องส้วมผู้พิการไม่มีโถปัสสาวะ และสัญญาณขอความช่วยเหลือ ดังรูปที่ 21 จึงควรปรับปรุง ด้วยการเพิ่มโถปัสสาวะ ดังรูปที่ 22 (ก) และติดตั้งสัญญาณขอความช่วยเหลือ ดังรูปที่ 22 (ข)

รูปที่ 20 ทางเดินและป้ายแนะนำห้องส้วมผู้พิการในอาคารศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

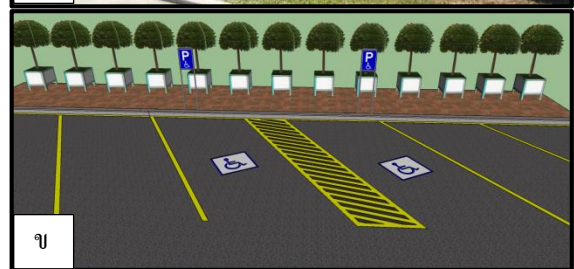
รูปที่ 21 ห้องส้วมผู้พิการและผู้สูงอายุในศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก ไม่มีโถปัสสาวะ

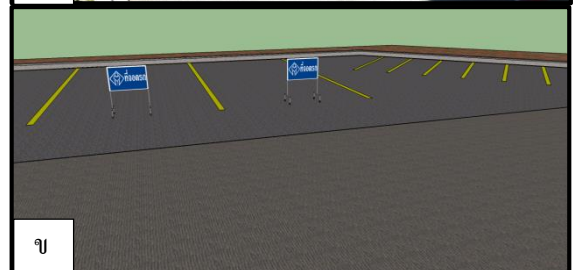
รูปที่ 22 แนวทางปรับปรุงห้องส้วมในศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก (ก) เพิ่มโถปัสสาวะ (ข) เพิ่มการติดตั้งสัญญาณขอความช่วยเหลือ

ที่จอดรถผู้พิการซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกับทางลาดเชื่อมเข้าสู่อาคาร ดังรูปที่ 23 (ก) ไม่มีพื้นที่ว่างด้านข้าง จึงควรปรับปรุงที่จอดรถให้มีพื้นที่ว่างด้านข้างอย่างน้อย 1 เมตร และติดตั้งป้ายแสดงที่จอดรถผู้พิการที่มีขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร ความยาวไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร ติดตั้งสูงจากพื้น 2 เมตร ดังรูปที่ 23 (ข) และควรสำรองที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุในตำแหน่งที่ใกล้กับทางเข้าอาคาร ดังรูปที่ 24 เนื่องจากที่จอดรถผู้พิการซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เตรียมไว้สำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ แต่ที่จอดรถผู้พิการในศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกที่อยู่ใกล้กับทางลาดเชื่อมเข้าสู่อาคารเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ

ระยะทางค่อนข้างไกลจากทางเข้าอาคาร อาจจะไม่สะดวกสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้ใช้วีลแชร์ และยังสามารถเดินขึ้นบันไดด้วยตัวเองได้

รูปที่ 23 ที่จอดรถด้านหน้าศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก (ก) ไม่มีพื้นที่ว่างด้านข้างที่จอดรถ (ข) แบบจำลองที่จอดรถให้มีพื้นที่ว่างด้านข้าง

รูปที่ 24 ที่จอดรถด้านหน้าอาคารศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก (ก) ที่จอดรถส่วนที่อยู่ใกล้ทางเข้าอาคาร (ข) แบบจำลองการสำรองที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ

บันไดทางเข้าอาคารในศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก ดังรูปที่ 25 ควรปรับปรุงเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุและผู้พิการทางสายตาด้วยการทำราวจับทั้งสองข้างของบันไดและจัดทำพื้นผิวต่างสัมผัสที่มีความกว้างไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร ดังรูปที่ 26

รูปที่ 25 บันไดที่ศูนย์ราชการจังหวัดนครนายกไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุและผู้พิการทางสายตา

รูปที่ 26 แบบจำลองการปรับปรุงบันไดที่ศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก

5. สถานที่ขนส่งผู้โดยสารจังหวัดนครนายก

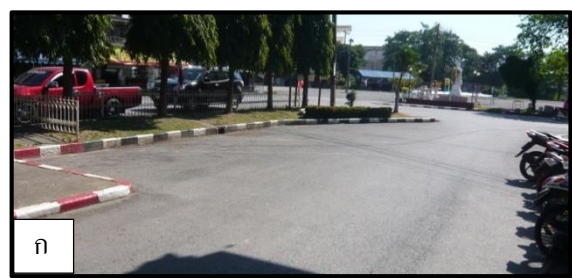
สถานที่ขนส่งผู้โดยสารจังหวัดนครนายก ได้ปรับปรุงเพื่อให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ เช่น ห้องส้วม และทางลาด แต่การปรับปรุงห้องส้วมชายและห้องส้วมหญิงให้มีห้องส้วมสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ ด้วยการเพิ่มราวจับและโถส้วมแบบนั่งราบ โดยไม่เปลี่ยนแปลงขนาดห้องส้วม ทำให้พื้นที่ว่างภายในห้องส้วมมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่า 1.5 เมตร ดังรูปที่ 27 จึงควรมีการปรับปรุงห้องส้วมให้

มีความกว้างมากขึ้น และมีสิ่งอำนวยความสะดวกตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฯ [4] ดังแบบจำลองห้องส้วมผู้สูงอายุและผู้พิการ ดังรูปที่ 2

รูปที่ 27 ห้องส้วมผู้พิการในสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดนครนายก

ที่จอดรถบริเวณด้านหน้าอาคารขนส่งผู้โดยสาร ดังรูปที่ 28 (ก) ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ จึงควรปรับปรุงที่จอดรถด้วยการจัดทำสัญลักษณ์ผู้พิการบนผิวทาง ติดตั้งป้ายแสดงที่จอดรถสำหรับผู้พิการ และจัดพื้นที่ว่างด้านข้างที่มีความกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ใช้วีลแชร์ ดังรูปที่ 28 (ข)

รูปที่ 28 ที่จอดรถในสถานีขนส่งผู้โดยสาร (ก) ไม่มีที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ และผู้พิการ (ข) แบบจำลองที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

6. สวนสาธารณะ

สวนสาธารณะเป็นสถานที่ซึ่งจัดให้เป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนหรือออกกำลังกายสำหรับประชาชน แต่สวนสาธารณะในเขตจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่ยังมีลักษณะทางกายภาพที่ไม่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ คือ ทางเดิน หรือทางเท้า ที่มีพื้นต่างระดับมากกว่า 20 มม. ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดการหกล้มสำหรับผู้สูงอายุ และเป็นอุปสรรคสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ จึงควรปรับปรุงให้มีทางลาดเชื่อมเมื่อมีพื้นต่างระดับ ดังแสดงตัวอย่างการปรับปรุงทางเข้าสวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษาอำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ดังรูปที่ 29 (ก) ซึ่งควรปรับปรุงทางเดินที่มีพื้นต่างระดับให้มีทางลาดเชื่อม และพื้นผิวต่างสัมผัส ดังรูปที่ 29 (ข)

รูปที่ 29 สวนสาธารณะในเขตจังหวัดนครนายก

(ก) ทางเดินมีพื้นต่างระดับ

(ข) แบบจำลองทางลาดเชื่อมกับพื้นต่างระดับ

7. ทางเท้า

ทางเท้าส่วนใหญ่ในเขตอำเภอเมืองนครนายก เป็นพื้นที่สัญจรที่ควรปรับปรุงให้สามารถอำนวยความสะดวก

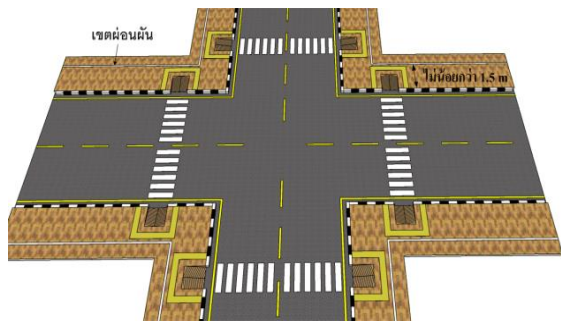
สะดวกสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ เนื่องจากไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสบนพื้นผิวทางเท้า ไม่มีทางลาดเชื่อมระหว่างทางเท้ากับถนน ดังรูปที่ 30 และ 31 ตามลำดับ แม้ว่าทางเท้าบางส่วนได้ปรับปรุงให้มีทางลาดเชื่อมกับถนน แต่บนผิวทางเท้ามีสิ่งกีดขวางที่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้พิการวีลแชร์ เช่น ฝาท่อระบายน้ำ ถังขยะ ตู้โทรศัพท์ ป้ายจราจร ดังรูปที่ 32 และ 33 ตามลำดับ ทางเท้าบางแห่งมีสิ่งกีดขวางบนทางเท้าจนเป็นอุปสรรคต่อการเดินสำหรับผู้พิการทางเท้า ดังรูปที่ 34 ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการรुकล้ำพื้นที่ทางเท้าของร้านค้าที่อยู่ริมถนน ดังรูปที่ 35 ลักษณะทางเท้าดังกล่าว เป็นอุปสรรคอย่างมากต่อผู้ใช้ทางเท้าทั่วไป ผู้สูงอายุ และเป็นกีดขวางมิให้ผู้ใช้วีลแชร์มีโอกาสในการใช้ทางเท้าเพื่อการสัญจร

รูปที่ 30 ทางเท้าที่ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส

รูปที่ 31 ทางเท้าไม่มีทางลาดเชื่อมกับถนน

รูปที่ 37 แบบจำลองทางลาดเชื่อมทางเท้า และกำหนดพื้นที่ผืนดิน ให้มีพื้นที่สัญจรไม่น้อยกว่า 150 ซม.

8. รูปแบบสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุพพลภาพ

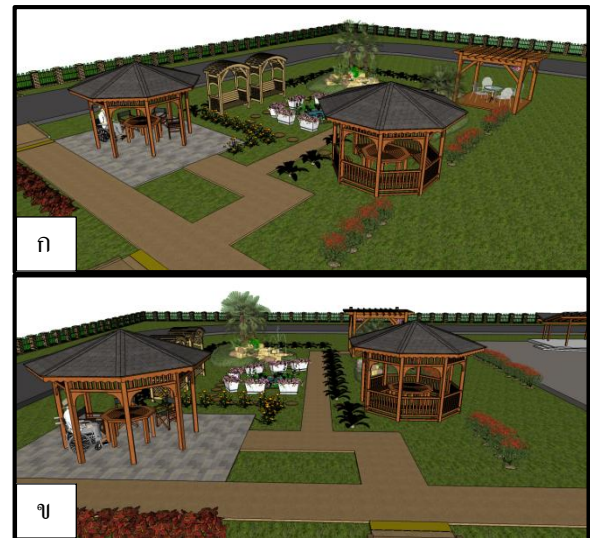
แนวความคิดการออกแบบสวนสาธารณะ เพื่อให้เป็นสถานที่สาธารณะที่ดี สามารถทำกิจกรรมได้หลากหลาย (Uses and Activities) มีความปลอดภัยสะอาด และดึงดูดใจ (Comfort and Image) เหมาะสมสำหรับผู้คนจะได้มาพบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมร่วมกัน (Sociability) จึงเสนอรูปแบบสวนสาธารณะที่สามารถตอบสนองกิจกรรมนันทนาการแบบผ่อนคลาย (Passive Recreation) และกิจกรรมนันทนาการแบบกระฉับกระเฉง (Active Recreation) สำหรับทุกคนในชุมชน และอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุพพลภาพ โดยจัดรูปแบบเป็นสวนสาธารณะที่มีทางวิ่งโดยรอบ และมีการแบ่งพื้นที่ภายในสนาม เป็น 4 ส่วนเชื่อมต่อกัน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 โซนพักผ่อน ส่วนที่ 2 โซนกิจกรรมผู้สูงอายุ ส่วนที่ 3 โซนลานกิจกรรมกลางแจ้ง และ ส่วนที่ 4 โซนเครื่องออกกำลังกายสนาม ดังรูปที่ 38 แนวความคิดในการจัดสวนแต่ละส่วนให้มีแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์นี้ จะช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่มีพื้นที่จำกัด จะสามารถเลือกจัดสวนสาธารณะแบบแยกส่วนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชุมชนแต่ละแห่ง

สวนสาธารณะส่วนที่ 1 โซนพักผ่อน ดังรูปที่ 39 เป็นส่วนที่ให้มืองค์ประกอบทางกายภาพที่ทำให้รู้สึกถึงการต้อนรับและความสะดวกสบาย เช่น การจัดให้มีม้านั่ง จัดสวนที่สวยงามร่มรื่น จัดระบบทางเท้าที่ดี อำนวยความสะดวก

ความสะดวกต่อผู้พิการ และผู้สูงอายุ และจัดซุ้มพักผ่อนที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสำหรับผู้ใช้วีลแชร์

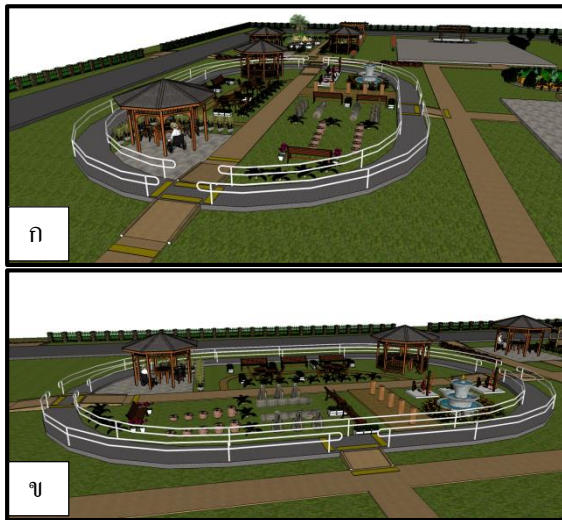
รูปที่ 38 แบบจำลองการจัดพื้นที่ส่วนสาธารณะ

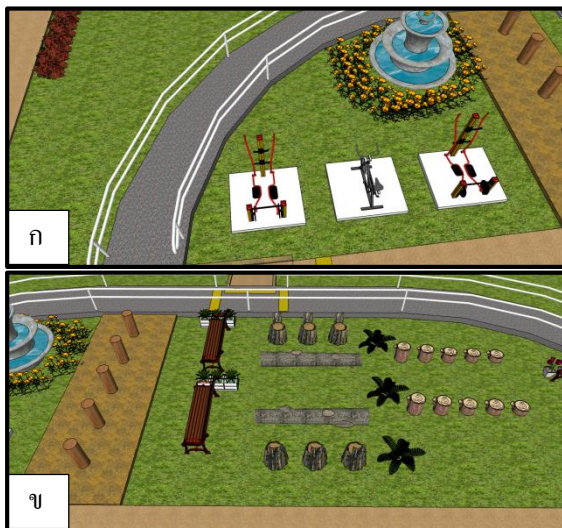
รูปที่ 39 แบบจำลองการจัดพื้นที่โซนพักผ่อน

สวนสาธารณะส่วนที่ 2 โซนกิจกรรมผู้สูงอายุและคนทุพพลภาพ ดังรูปที่ 40 และ 41 ตามลำดับ เป็นส่วนที่จัดองค์ประกอบเพื่อตอบสนองกิจกรรมนันทนาการแบบผ่อนคลายและแบบกระฉับกระเฉง ซึ่งเน้นความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ เช่น มีระบบทางเท้าที่ดี พื้นทางเดินเรียบ จัดทำทางลาดเมื่อมีพื้นที่ต่างระดับ ติดตั้งพื้นผิวต่างสัมผัสเพื่อนำทางแก่ผู้พิการทางสายตา จัดซุ้มพักผ่อนสำหรับผู้ใช้วีลแชร์สามารถเข้าถึงได้ และจัดพื้นที่ออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ทำทางเดินโดยรอบและที่มีราวจับ เพื่อให้ผู้สูงอายุเดินออกกำลังกาย ดังรูปที่ 40 จัดให้มีเครื่องออกกำลังกายกลางแจ้งที่ควรเน้นการออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น จักรยาน อุปกรณ์

บริหารหัวไหล่และบริหารข้อสะโพก แบบโยกเท้า
เดินหน้าถอยหลังแบบไม่ยกเท้า ดังรูปที่ 41 (ก) จัดให้มี
อุปกรณ์ออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น
การก้าวขึ้น-ลง การถีบขอนไม้ และการเดินวิ่งสลับพื้น
ปลา [8] ดังรูปที่ 41 (ข) นอกจากนี้ จัดพื้นที่ให้มี
ความสวยงาม บรรยากาศร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนของ
ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และคนทุกวัย

รูปที่ 40 ภาพขยายสวนสาธารณะโซนผู้สูงอายุ

รูปที่ 41 ตัวอย่างอุปกรณ์ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ (ก) อุปกรณ์เพื่อบริหารกล้ามเนื้อใหญ่
(ข) อุปกรณ์การก้าวขึ้น-ลง การถีบขอนไม้
และการเดินสลับพื้นปลา

สวนสาธารณะส่วนที่ 3 โซนลานกิจกรรมกลางแจ้ง
ดังรูปที่ 42 เป็นส่วนที่จัดให้เป็นลานกิจกรรมสำหรับ
ออกกำลังกายร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น เต้นแอโรบิก ภาย
บริหารแบบซิงก โยคะ รำมวยจีน หรือกิจกรรมอื่นตาม
ความเหมาะสม

สวนสาธารณะส่วนที่ 4 โซนเครื่องออกกำลังกาย
สนาม เป็นส่วนที่จัดตั้งอุปกรณ์เพื่อตอบสนอง
กิจกรรมนันทนาการแบบกระฉับกระเฉง โดยเตรียม
เครื่องออกกำลังกายกลางแจ้งสำหรับกิจกรรมออกกำลังกาย
ดังรูปที่ 43

รูปที่ 42 ภาพขยายสวนสาธารณะโซนลานกิจกรรม
กลางแจ้ง

รูปที่ 43 ภาพขยายสวนสาธารณะส่วนที่ 4 โซนเครื่อง
ออกกำลังกายสนาม

9. สรุป

จากการสำรวจอาคารและสถานที่สาธารณะในเขต
จังหวัดนครนายก ได้แก่ น้ำตกนางรอง น้ำตกสาริกา
ศูนย์ราชการจังหวัดนครนายก สถานีขนส่งผู้โดยสาร
สวนสาธารณะ และทางเท้า พบว่า อาคารและสถานที่
แต่ละแห่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและ
ผู้สูงอายุพอสมควร แม้ว่าไม่ได้เป็นอาคารตามที่ระบุไว้
ในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและ

คนชรา พ.ศ. 2548 [4] ลักษณะดังกล่าวย่อมแสดงถึงความตระหนักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะพัฒนาสังคมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นสังคมผู้สูงอายุ แต่เนื่องจากระยะเวลาอันสั้น จึงมีสิ่งที่จะต้องพิจารณาปรับปรุงอาคารและสถานที่สาธารณะให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมมากขึ้น ได้แก่ ห้องส้วม ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ทางลาดบันได ที่จอดรถ และทางเท้า

ส่วนแนวคิดการออกแบบสวนสาธารณะให้เป็นสถานที่สาธารณะที่ดี สามารถทำกิจกรรมได้หลากหลายเหมาะสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการและบุคคลทุกวัย จึงเสนอรูปแบบสวนสาธารณะที่มีทางวิ่งโดยรอบ และแบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วน คือ โซนพักผ่อน โซนกิจกรรมผู้สูงอายุ โซนลานกิจกรรมกลางแจ้ง และโซนเครื่องออกกำลังกาย แนวคิดดังกล่าวช่วยแก้ปัญหาในกรณีที่มีพื้นที่จำกัด เนื่องจากสามารถเลือกจัดสวนสาธารณะแบบแยกส่วนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละชุมชน

10. กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยเรื่องมาตรฐานการจัดพื้นที่สาธารณะและจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เงินงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2556 ผ่านการพิจารณาโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

11. เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546. (2546).
- [2] มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยและวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานประจำปี สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2554. สถานที่พิมพ์ : พงษ์พานิชย์เจริญผล จำกัด, กรุงเทพมหานคร, (2555).

- [3] กองสวัสดิการสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. *ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย*. (2542).
- [4] ราชกิจจานุเบกษา. *กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548*. (2548).
- [5] ไตรรัตน์ จารุทัศน์, กิตติอร ชาลปติ, จิราพร เกศพิชญพัฒนา และศรัณยา หล่อมณีนพรัตน์. *โครงการศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ*. สถานที่พิมพ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (2550).
- [6] สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. *ตัวอย่างที่ดีในการการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและคนทุกวัย ครั้งที่ 2*. (2556).
- [7] สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. *สู่สังคมไม่ทอดทิ้งกันบนเส้นทางสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ครั้งที่ 2*. (2552).
- [8] บรรลุ ศิริพานิช. *การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ครั้งที่ 8*. (2551).